

KÜLTÜRPARK'IN YAPI ENVANTERİ

MEVCUT DURUM VE ÖNERİLER

TEMMUZ 2019

GİRİŞ

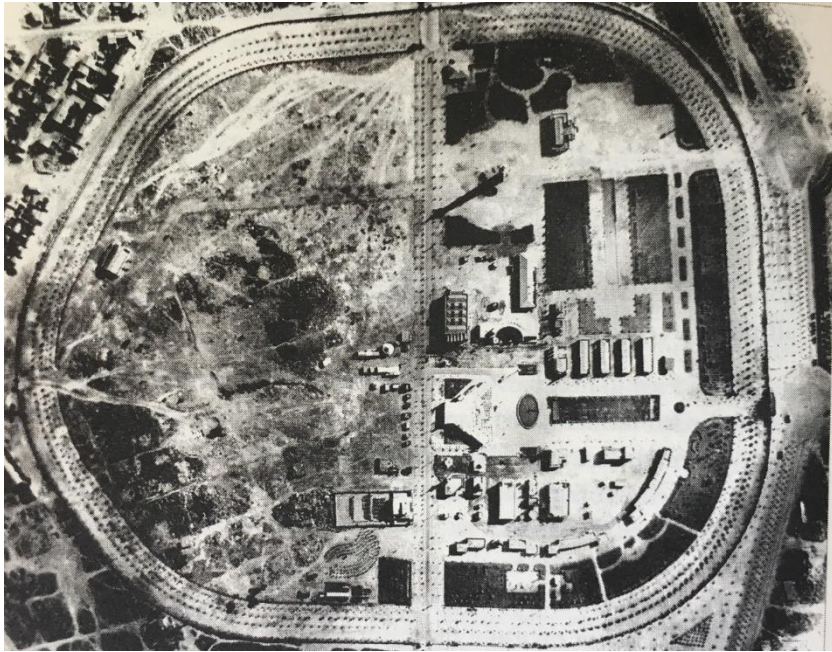
İzmir kent merkezindeki en büyük ve nitelikli yeşil alan olan Kültürpark aynı zamanda Doğal ve Tarihi SÜT Alanı özelliği taşıtmaktadır. Alanda, hangar olarak tanımlanabilecek büyük boyutlu yapılardan kent mobilyalarına kadar birçok ölçekte mimari eser bulunmaktadır. Bunların içerisinde Bruno Taut gibi tanınır ı dünya çapında olan mimarların yanı sıra Harbi Hotan, Rıza Aşkan gibi kentimizin önemli mimarlarının eserleri de bulunmaktadır. Ne yazık ki bu eserlerin birçoğu zamanın etkisi ve eklentiler nedeni ile yıpranmış, mimari nitelikleri okunamaz hale gelmiştir. Yine bu eserler arasında fuar dönemleri için günün gereksinimleri doğrultusunda inşa edilmiş, nitelikli veya niteliksiz yapılar da bulunmaktadır. Mimari eserlerin yanısıra Kültürpark'ta farklı boyut ve nitelikte heykel, bahçe ve havuz gibi sanatsal, rekreatif ögeler de bulunmaktadır. Bu rapor, Kültürpark'ta bulunan yapılar ile heykel, bahçe ve havuz gibi sanatsal, rekreatif eserlerin mevcut durumlarını değerlendirmek ve geleceğe yönelik önerilerde bulunmak üzere hazırlanmıştır.

Rapor kapsamında İzmir I. Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylanmış olan ve Kültürpark içindeki yıkılacak ve korunacak yapıları gösteren plan paftası değerlendirilmiş olup ilave olarak korunması ya da yıkılması önerilen yapılar belirtilmiştir.

Bu raporda, Kültürpark'ın mimari açıdan taranarak ileride gerçekleştirilecek Koruma Amaçlı İmar Planı ve benzeri çalışmalarda kullanılmak üzere bir veri tabanı oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılar hakkında kısa bilgiler verilmiş, yapılara ne tür müdahalelerde bulunulması gerektiğine dair öneriler ortaya konmuştur. Yapılara dair daha detaylı bilgilere raporun sonunda yer alan Kültürpark hakkında yapılmış yayınları sıralayan kaynakça bölümündeki kaynaklardan yararlanılabilir.

TARİHÇE

İzmir Kültürpark, kent merkezinin önemli bir kısmını etkileyen 1922 yangınının geride bıraktığı alanın bir kısmında kurulmuştur. Öncesinde bu alanda konut dokusu yoğunluklu olmak üzere Ermeni ve Rum mahalleleri olduğu bilinmektedir. Alan, 1925 Rene Danger-Prost planlarında yangın alanlarının ortasında büyük bir park olarak tasarlanan, 1930'larda Dr. Behçet Uz'un Belediye Başkanlığı döneminde büyütülerek "Kültürpark" olarak projelendirilen, yaklaşık 42 hektar büyüklüğü ile halen aktif olarak kullanılan kentin en önemli yeşil alanıdır. Planlama sürecinde, Suad Yurdkoru'nun Moskova ziyareti sırasında inceleme şansı bulduğu Gorki Parkı Kültürpark için ilham kaynağı olmuş, parkın aynı zamanda bir "Halk Üniversitesi" özelliği taşıması amaçlanmıştır. Bir botanik parkı gibi düşünülerek yeşillendirilen Kültürpark aynı zamanda kent için, 91 yıldır süregelen kültürel ve rekreatif değerinin yanısıra kent tarihi ve kent planlama tarihi açısından olduğu kadar bölgenin, hatta ülkenin iktisadi tarihi açısından da çok önemli bir alandır. Bununla bağlantılı olarak, Açılışının hemen ardından Enternasyonal Fuar'ın Kültürpark'ta düzenlenmesi ile bu iki kavram özdeşleşmiş, Kültürpark kentliler tarafından çoğunlukla Fuar olarak adlandırılmıştır. Bu bütünleşme alanı ayrıcalıklı bir konuma taşımış olmakla birlikte Enternasyonal Fuar ve alanda düzenlenen ticari fuarlar zaman zaman Kültürpark'ın doğasını zorlayan etkinliklere dönüşmüştür. 2000'li yıllarla birlikte ticari fuarların Gaziemir'de inşa edilen fuar merkezine taşınması ve dünya çapında enternasyonal fuarların biçim değiştirmesine koşut olarak İzmir Enternasyonal Fuarı'nın eski haliyle sürdürülememesi Kültürpark'ın fuarcılık işlevinden kurtularak kent parkı karakterine geri dönmesi için bir fırsat yaratmıştır.

Kültürpark, inşa edilirken.

KORUMA KARARLARI

Kültürpark, ilk olarak 1985 tarihinde Doğal Sit Alanı olarak belirlenmiş, farklı tarihteki kurul kararlarından sonra 12.11.1992 tarih ve 4072 sayılı Kurul Kararı ile 2. Derece Doğal Sit ve Tarihsel Sit Alanı olarak tescillenmiştir.

1936 Yılı Kültürpark ve Fuar Maketi.

MEVCUT DURUM

Kültürpark alanı inşa edilmeye başlandığı dönemden yakın zamana kadar birçok dönüşüm geçirmiştir. Bugün mevcut durumun en önemli belirleyicisi İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği ve 1990 yılında sonuçlanan "Uluslararası İzmir Fuarı Kültürpark Düzenleme ve Mimari Proje Yarışması" ile başlayan süreç olmuştur. Kent gündeminde ciddi tartışmalara neden olan yarışmaya en önemli eleştiri, fuar işlevi başka yere taşınacak olmasına rağmen fuar için gerekli olduğu savunulan büyük sergi hollerinin yarışma ile Kültürpark'ta kalıcı hale getirilmesi olmuştur.

Uzun tartışmalar sonucunda İzmir 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu yarışma alanını A-B-C bölgeleri olarak tanımlamış, A bölgesinde Kültürpark'ın kimliğini oluşturan özgün yapılar dışında bütün yapıların yıkılmasına, B bölgesinde de kalıcı olmayacak sergi hollerinin yapılmasına karar vermiştir. C bölgesi ise bugün Kültürpark dışındaki eski otogar alanıdır. Günümüzde "Basmane Çukuru" olarak anılan ve Büyükşehir Belediyesi'nin de hissedarı olduğu bu bölgede geliştirilen projeler Kültürpark'a ve kente etkileri bağlamında zaman zaman önemli gündemler oluşturmaktadır.

1990-2000 yılları arasındaki süreçte, yarışma ile belirlenen projenin kararları büyük oranda uygulanmamış, değişmiştir. 2000'li yıllara gelindiğinde İzmir'in fuarcılık geleneğinin sürmesi için büyük sergi hollerine ihtiyaç duyulmuş, bu bağlamda Gaziemir'de yeni fuar alanı yapıncaya kadar B bölgesinde geçici sergi hollerinin sökülebilir elemanlarla uygulanmasına karar verilmiş ve günümüze kadar varlığını sürdüren hangarlar inşa edilmiştir.

Bugüne kadar alandan kaldırılması gereken yapıların çoğu yıkılmış, yarışma projesinde yer almayan İzmir Sanat, Arkeoloji Müzesi ekleri, mevcut yapılara eklentiler ve yeraltı otoparkı inşa edilmiştir.

Kültürpark, inşa edilirken.

Özetlenen gelişmelerin ardından Gazimir’de inşası tamamlanan yeni fuar alanı ile birlikte fuar işlevi bu bölgeye taşınmış, Kültürpark’ın bu süreçteki dönüşümü tekrar kent gündemine gelmiştir.

Kültürpark, 2006 yılı.

GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

1. Kültürpark alanı, Kültürpark işlevleri dışındaki tüm kullanımlardan arınmalıdır. Büyük ölçekteki fuarcılık ve benzeri etkinlikler Kültürpark'ın flora ve faunasına zarar vermekte olduğundan kesinlikle bu alanda ger ekle tirilmemelidir.
2. Temel işlevlerle birlikte süreç içerisinde bu temel işlevlerin bir parçası haline gelen ve bütünlenen yardımcı işlevler olarak tanımlanabilecek spor- kültür/sanat-eğlence gibi işlevler oluşmuştur. Bu işlevler tarihsel-toplumsal bağlamlarıyla irdelenmeli ve alanın kültürel değerini taşıyan mevcut işlevler sürdürülmelidir.
3. Kültürpark'ın hassas ekolojik yapısı ve özgün peyzajına ilişkin kaybolan değerler yeniden var edilmeli ve mevcut değerler mutlaka korunmalıdır. Floranın sağlığı için elzem olduğu konunun uzmanları tarafından belgelenmedik e hiçbir ağaç kesilmemeli, ta ınmamalıdır.
4. Kültürpark'ta yeni işlevlere yer verilmemesi ve yoğunluk artırıcı kapalı hacim oluşturabilecek her türlü müdahaleden kaçınılması gerekmektedir. Tarihi Sit olan alanda topoğrafyayı bozacak tepe vb. büyük müdahalelerden kaçınılmalıdır.
5. Kültürpark'a kapalı otopark haricinde zorunlu durumların dışındaki resmi veya sivil araçların girişi ve belediyelere veya diğer kurumlara ait araçların bu alanı otopark olarak kullanması engellenmelidir. Hatta mümkünse yeraltı otoparkının araç giriş- ıkı ları da yaya sirkülasyonunu kesmeyecek şekilde revize edilmelidir. Bu konuda Belediye Başkanı'nın yeraltı otoparkı yapılırken, yüzeyde tek bir otomobil görülmeyeceği sözü hatırlatılmalıdır.
6. Mevcut durumda Kültürpark'ta yiyecek-içecek ve eğlence mekanlarının hizmet kalitesi, yarattıkları yapısal ve estetik kirlilikler ciddi eleştiri konusudur. Bu konuda nitelik yükseltici tedbirler alınmalıdır.
7. Kültürpark Büyükşehir Belediyesi'nin öncülüğünde, kentteki ilgili meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarını da sürece dahil eden yeni bir modelle yönetilmelidir.

An aerial photograph of a park area, likely a school campus, with numerous numbered labels in yellow and red. The labels are distributed across the image, identifying specific locations. The numbers are as follows:

- Yellow labels:** 1-5, 11-1, 3-3, 2-3, 2-5, 3-4, 4-3, 9-1, 7-4, 7-5, 8-5, 2-4, 1-6, 1-7, 3-2, 5-3, 1-4, 10-1, 1-7, 4-4, 11-1, 8-2, 7-1, 8-1, 7-2, 9-2, 6-1, 10-2, 8-4, 6-2, 8-6, 4-1, 4-2, 1-1, 7-3, 11-1, 9-3, 1-2, 2-1, 1-3, 3-1, 2-2, 3-8, 8-3, 3-7, 3-5, 3-6, 7-6, 4-5, 2-6, 5-2, 5-4, 5-1.
- Red labels:** 10-1, 5-3, 10-2, 6-1, 6-2, 5-2, 5-4, 5-1.

1-1- DOKUZ EYLÜL KAPISI
1-2- MONTRÖ KAPISI
1-3- LOZAN KAPISI
1-4- 26 AĞUSTOS KAPISI
1-5- CUMHURİYET KAPISI
1-6- FUAR HOLLERİ SERVİS KAPISI
1-7- OTOYOL GİRİŞ-ÇIKIŞ KAPILARI

2-1- ESKİ İZFAŞ YÖNETİM BİNASI
2-2- KÜLTÜRPARK EVLENDİRME DAİRESİ BİNASI
2-3- KÜLTÜR VE SANAT DAİRE BAŞKANLIĞI BİNASI
2-4- KÜLTÜRPARK ASAYİŞ BİNASI
2-5- KÜÇÜK HAYVAN POLİKLİNİĞİ BİNASI
2-6- MESCİT

3-KÜLTÜREL İŞLEVİLİ BİNALAR

- 3-1- İSMET İNÖNÜ SANAT MERKEZİ BİNASI
- 3-2- İZMİR SANAT MERKEZİ BİNASI
- 3-3- GENÇLİK TİYATROSU BİNASI
- 3-4- ATATÜRK AÇIK HAVA TİYATROSU BİNASI
- 3-5- MÜZE-TAŞ ESERLER BİNASI
- 3-6- MÜZE-SERAMİK ESERLER BİNASI
- 3-7- MÜZE-KIYMETLİ ESERLER BİNASI
- 3-8- RESİM HEYKEL MÜZESİ BİNASI
- 3-9- MÜZE GİRİŞİ

4-SPOR İŞLEVİLİ BİNALAR

- 4-1- CELAL ATİK KAPALI SPOR SALONU BİNASI
- 4-2- CELAL ATİK YÜZME HAVUZU BİNASI
- 4-3- KÜLTÜRPARK TENİS KULÜBÜ BİNASI-KORTLARI
- 4-4- HALI SAHALAR VE SERVİS BİNALARI
- 4-5- PARAŞÜT KULESİ

5-ESKİ PAVYON BİNALARI

- 5-1- ESKİ ALMANYA PAVYONU BİNASI (Sosyal Projeler Dairesi Başkanlığı)
- 5-2- ESKİ ATLAS PAVYONU BİNASI
- 5-3- ESKİ SSCB PAVYONU BİNASI
- 5-4- ESKİ EVKAF PAVYONU BİNASI (Sergi Salonu)

6-ESKİ FUAR-SERGİ HOLLERİ BİNALARI

- 6-1- ESKİ FUAR SERGİ HOLLERİ BİNASI
- 6-2- ESKİ ODALAR BİRLİĞİ PAVYONU BİNASI

7-YEME-İÇME-EĞLENCE İŞLEVİLİ BİNALAR

- 7-1- ADA GAZİNOSU BİNASI
- 7-2- GÖL GAZİNOSU BİNASI
- 7-3- DAĞ GAZİNOSU BİNASI
- 7-4- KÜBANA RESTORAN BİNASI
- 7-5- GOLF RESTORAN BİNASI
- 7-6- MOGAMBO KAFE BİNASI
- 7-7- LUNAPARK ve İDARE BİNASI

8-GÖL VE HAVUZLAR

- 8-1- GÖL
- 8-2- KASKATLI HAVUZ
- 8-3- UZUN HAVUZ
- 8-4- YUNUSLU HAVUZ
- 8-5- DAİRESEL HAVUZ
- 8-6- ÇEŞME(LER)

9-BAHÇE VE KORULAR

- 9-1- PALMİYE KORUSU
- 9-2- GÜL BAHÇESİ
- 9-3- HALİKARNAS BALIKÇISI BİTKİLİĞİ

10-ALTYAPI BİNALARI

- 10-1- KÜLTÜRPARK YERALTI OTOYOLU-YAYA GİRİŞLERİ
- 10-2- KÜLTÜRPARK TRAFİK BİNASI
- 10-3- BETON-BETON PARKE YÜZEYLER

11-KÜLTÜRPARK ÇEVRE DUVARLARI

- 11-1- KÜLTÜRPARK ÇEVRE DUVARI ve KORKULUKLARI

12- KÜLTÜRPARK HEYKELLER

- 12-1- KÜLTÜRPARK ATATÜRK VE İNÖNÜ HEYKELİ
- 12-2- KÜLTÜRPARK GENÇ KADIN HEYKELLERİ
- 12-3- KÜLTÜRPARK BEHÇET UZ HEYKELİ
- 12-4- KÜLTÜRPARK HALİKARNAS BALIKÇISI BÜSTÜ
- 12-5- KÜLTÜRPARK NAZIM HİKMET HEYKELİ
- 12-6- KÜLTÜRPARK EMEKÇİ ATLAR HEYKELİ
- 12-7- KÜLTÜRPARK ANI YAZITLARI
- 12-8- İSMET İNÖNÜ BÜSTÜ
- 12-9- NEJAT UYGUR BÜSTÜ

BİNA VE YAPI ÖLÇEĞİNDEKİ DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

1-1- 9 EYLÜL KAPISI

Kültürpark'ın en simgesel kapılarından biri olan 9 Eylül Kapısı 1939 tarihinde Ferruh Örel tarafından tasarlanmıştır. Ne yazık ki günümüzde tanınmaz haldedir. Yıpranmışlık, bilinçsiz müdahaleler ve eklentiler yapıyı oldukça bozmuştur. Nitelikli bir mimari eser olan bu yapı özgün haline geri döndürülecek biçimde restore edilmelidir.

1-2-MONTRÖ KAPISI

Kültürpark'ın simge yapılarından biri olan Montrö Kapısı 1950'li yıllarda Mimar Erol As tarafından tasarlanmıştır. Yapı aslına uygun biçimde restore edilerek korunmalıdır.

1-3-LOZAN KAPISI

1936 tarihli, Kültürpark'ın simge yapılarından biri olan Lozan Kapısı Mimar Mesut Özok tasarımıdır. Yapı aslına uygun biçimde restore edilerek korunmalıdır.

1-4-26 AĞUSTOS KAPISI

Kültürpark'ın önemli kapılarından birisi olan 26 Ağustos Kapısı'nın mimarisi yakın tarihlidir. Bugün yıpranmış durumda olan kapı ilk haline uygun olarak onarılabilir veya ulusal ya da uluslararası bir mimari proje yarışması sonucunda elde edilecek bir proje ile yenilenebilir.

1-5- CUMHURİYET KAPISI

Kültürpark'ın genellikle servis aldığı bir kapı olmakla birlikte tarihi önemi olan bir kapıdır. Sade ve nitelikli bir düzenlemeye sahip olan kapı korunmalıdır.

1-6- FUAR HOLLERİ SERVİS KAPISI

Servis araçlarının giriş çıkışı için kullanılmaktadır. Fuar hangarları kaldırıldıktan sonra bu kapıya ihtiyaç kalmayacağından kaldırılabilir veya özenli bir tasarımla acil durum / yaya giriş çıkışını sağlayacak biçimde yeni bir tasarımla inşa edilebilir.

1-7- OTOYARK GİRİŞ-ÇIKIŞ KAPILARI

Kültürpark'a acil durumlar haricinde araç girişi tavizsiz olarak engellenmelidir. Bu nedenle yeraltı otopark araç girişi ve çıkışı rampaları Kültürpark'ın dışında olacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

2-1- ESKİ İZFAŞ BİNASI

Bina aslına uygun olarak onarılıp modernize edilerek korunmalıdır. İşlev olarak Büyükşehir Belediyesi'nin Kültürpark ile ilgili birimleri bu yapıda yer almalıdır. Bununla birlikte bu yapıda mutlaka bir Kültürpark Arşivi ve Müzesi tesis edilmeli, Kültürpark'ın tarihi, doğası ve kent belleğindeki yerine dair kalıcı/geçici sergiler ile evrakların arşivlendiği, çalışma birimlerinin olduğu bir bilgi odağı yaratılmalıdır.

2-2- KÜLTÜRPARK EVLENDİRME DAİRESİ

İzmir'in önemli mimarlarından Harbi Hotan ve Rıza Aşkan'ın 1954 yılında tasarladıkları yapı halen aynı işlevle kullanılmaktadır. Ancak yapı ne yazık ki eklentiler ve bilinçsiz onarımlar nedeni ile oldukça yıpranmış durumdadır. Yapı özgün haline uygun olarak restore edilerek korunmalıdır.

2-3- KÜLTÜR VE SANAT DAİRESİ BAŞKANLIĞI BİNASI

Gençlik tiyatrosu ile birlikte kullanılan yapı yıpranmış durumdadır. Tiyatro bölümü ile birlikte modernize edilmeli, daha yoğun kullanımı sağlayacak bir işletme modeli ile organize edilmelidir.

2-4- KÜLTÜRPARK ASAYİŞ BİNASI

Kültürpark'ta yapılaşma ve araç trafiğine yol açan bu birim Kültürpark dışında uygun bir yere taşınarak bu alan ağaçlandırılmalıdır.

2-5- KÜÇÜK HAYVAN POLİKLİNİĞİ BİNASI

Önemli bir işlevi yerine getirmekle birlikte etrafını özellikle kokusu ile olumsuz etkilemekte, özellikle koşu pisti ile yakınlığı serbest dolaşan hayvanlar ve sporcular için tehlike arz etmektedir. Yapı bu olumsuzluklarını giderecek biçimde modernize edilmeli veya kent içindeki daha uygun bir yere taşınmalıdır.

2-6-MESCİT

Niteliksiz bir mimariye sahip olan mescit yapısı Atlas Pavyonu ile birlikte kaldırılmalıdır. Kültürpark'ın daha uygun bir yerinde 20-25 kişilik bir ibadet mekanı nitelikli bir mimari tasarımla inşa edilmelidir.

3-1- İSMET İNÖNÜ SANAT MERKEZİ

Bu yapı önceden Mehtap Açık hava Tiyatrosu'nun olduğu alanda 1989 yılında inşa edilmiştir. Yapı kentin merkezinde gereksinim duyulan ve sınırlı sayıda olan kültürel, sanatsal etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır. Ancak yapının kütlesi ve iç mekanları oldukça yıpranmış, zamanla gelişen modernizasyon gereksinimi doğrultusunda eklenen çatıya ve dış yüzeylere yansıyan tesisatlar yapıyı ve yakın çevresini olumsuz etkilemiştir.

Yapı kapsamlı bir onarım ve modernizasyon süreci ile kültür, sanat etkinliklerine ev sahipliği yapmaya devam edebilir veya yıkılarak eski Mehtap Açık hava Tiyatrosu benzeri küçük ölçekli biletsiz etkinliklere uygun bir açık/yarıaçık alana dönüştürülebilir. Yapı çevresindeki bitki örtüsü ve ağaçlar ile sıkı bir şekilde çevrildiği için müdahaleler esnasında floranın zarar görmemesi için azami duyarlılığın gösterilmesi gerekmektedir.

3-2- İZMİR SANAT MERKEZİ BİNASI

Kültürpark'ın önemli kültür, sanat mekanlarından biri olan İzmir Sanat Merkezi yakın tarihte inşa edilmiş bir yapıdır. Halen aktif biçimde kullanılan bu yapı korunmalıdır.

3-3- GENÇLİK TİYATROSU BİNASI

İçinde orta büyüklükte bir tiyatro salonu da bulunan bu yapı oldukça yıpranmış durumdadır. Korunarak modernize edilmeli, daha yoğun kullanımı sağlayacak bir işletme modeli ile organize edilmelidir.

3-4- ATATÜRK AÇIKHAVA TİYATROSU BİNASI

Kültürpark'ın en önemli konser ve gösteri alanıdır. Bu işlevi ile korunmalı ancak mutlaka bakım yapılmalıdır. Yapının en önemli sorunlarından biri olan yakınındaki etkinliklerin seslerinden yalıtılması için yapısal önlemler alınmalıdır.

3-5- MÜZE/TAŞ ESERLER BÖLÜMÜ

Yakıntarihli olan yapı Bruno Taut'un Maarif Vekaleti Kültür Pavyonu yapısının (3-6) yeniden i levlendirilmesi ile birlikte d    n lerek korunabilir veya kaldırılabilir.

3-6- MÜZE/SERAMİK ESERLER BÖLÜMÜ

1939 tarihli bu yapı dünyaca tanınırlığı olan önemli modernist mimar Bruno Taut'un tasarımıdır. Maarif Vekaleti Kültür Pavyonu olarak tasarlanmıştır. Yapı bugün özellikle iki yanına ve karşısına eklenen yapılarla ilk yapıldığı halinden farklı algıya sahiptir.  n ndeki uzun havuz ile birlikte inşa edilen ve etkileyici bir perspektife sahip yapının önündeki giriş-bilet-güvenlik kulübesi bu perspektifi tamamen yok etmektedir. Yapı çevresindeki eklentilerden arındırılarak özgün haline uygun olarak restore edilmelidir.

3-7- MÜZE/KIYMETLİ ESERLER BÖLÜMÜ

1937 tarihli, Mimar Fuat Saylam tasarımı olan Sağlık müzesi olarak inşa edilen yapı özgün haline getirilmeli ve Bruno Taut'un Maarif Vekaleti Kültür Pavyonu yapısının (3-6) yeniden işlevlendirilmesi ile birlikte düşünülerek korunmalıdır.

3-8- RESİM HEYKEL MÜZESİ

Yapı korunarak daha etkin ve yoğun kullanım hedeflenerek işlevlendirilmelidir. Oluşturulması önerilen “Kültürpark Müzesi ve Arşivi” için mekânsal gereklilikler Eski İzFAŞ Binası içerisinde karşılanamazsa bu bina Kültürpark Müzesi ve Arşivi olarak işlevlendirilebilir.

3-9- MÜZE / GİRİŞ YAPISI

Yakın zamanda inşa edilen bu yapı Bruno Taut'un Maarif Vekaleti Kültür Pavyonu ile Uzun Havuz'un ilişkisini kesmekte, özgün kompozisyona zarar vermektedir. Yapı mutlaka kaldırılmalıdır.

4-1- CELAL ATİK SPOR SALONU BİNASI

Kültürpark'ın önemli spor odaklarından biridir ancak yapı eklentilerle bozulmuş ve oldukça yıpranmış durumdadır. Özgün haline dönüştürülebilir veya Celal Atik Yüzme Havuzu ile birlikte daha kamusal ve çağdaş bir anlayışla, yıkılıp inşa alanını arttırmadan yeniden projelendirilebilir.

4-2- CELAL ATİK YÜZME HAVUZU

Kültürpark'ın önemli spor odaklarından biridir ancak yapı eklentilerle bozulmuş ve oldukça yıpranmış durumdadır. Özgün haline dönüştürülebilir veya Celal Atik Spor Salonu ile birlikte daha kamusal ve çağdaş bir anlayışla, yıkılıp inşa alanını arttırmadan yeniden projelendirilebilir.

4-3- KÜLTÜRPARK TENİS KULÜBÜ BİNASI

Kültürpark'ın önemli spor alanlarından biri olmakla birlikte Kültürpark'ın kamusal kimliği ile tezat oluşturacak kadar içine kapalı karakterdedir. Tesisin çevresine yapılmış olan eklentilerden arındırılması, daha görünür hale getirilmesi önerilmektedir.

4-4- HALI SAHA VE SERVİS BİNASI

Kültürpark'ın spor etkinliklerine yönelik, yoğun kullanılan alanlarıdır. Kapalı mekanları oluşturan servis binaları mimari bir nitelik taşımamaktadır. Bu halisahaların asgari metrekarede nitelikli bir servis ünitesi inşa edilerek, toprak sığılığı nedeni ile ağaç dikilemeyen yeraltı otoparkının üzerine taşınıp bugün bulundukları alanın ağaçlandırılması yerinde olacaktır.

4-5- PARAŞÜT KULESİ

1937 tarihli Paraşüt Kulesi'nin mimarları Bedri Tümay ve Algrandi'dir. Yapı heykelsi ve yüksek kütlesi ile Kültürpark'ın simge yapılarından bir tanesidir. Aslına uygun biçimde restore edilerek korunmalıdır.

5-1- ESKİ ALMANYA PAVYONU BİNASI (SOSYAL PROJELER DAİRESİ BAŞKANLIĞI)

Oldukça yıpranmış, ekonomik ömrünü tamamlamış eski Almanya Pavyonu yapısı ve eklentileri kaldırılarak bulunduğu alan ağaçlandırılmalıdır.

5-2- ATLAS PAVYONU

Oldukça yıpranmış, ekonomik ömrünü tamamlamış olan Atlas Pavyonu yapısı mutlaka yıkılıp kaldırılarak bulunduğu alan ağaçlandırılmalıdır.

5-3- ESKİ SOVYETLER BİRLİĞİ PAVYONU

Kültürpark'ın Enternasyonal Fuar zamanı kullanılan önemli pavyon yapılarından biridir Enternasyonel Fuarcılık anlayışının değişmesi ile birçok pavyon yapısı kaldırılırken eski SSCB Pavyonu'nun taşıyıcı elemanları ve çatısı korunarak içine tenis kortları yapılmıştır. Yapının geçmişini hatırlatacak biçimde işlevsel olarak korunması başarılıdır. Bu haliyle korunmalıdır. Ancak yapı, dış yüzeylerine yapılmış olan çit, ağ, tente vb. örtü malzemelerinden temizlenmeli, dış etkilere karşı gereksinim duyuluyorsa şeffaflığını bozmayacak modern malzemeler ile önlem alınmalıdır.

5-4- ESKİ EVKAF PAVYONU

1938 yılında Evkaf Pavyonu olarak inşa edilen yapı Kültürpark'ın en karakteristik yapılarından biridir ve mutlaka korunmalıdır.

6-1- ESKİ FUAR SERGİ HOLLERİ BİNASI

2000'lerin başında, Gaziemir'deki Fuar kompleksi tamamlanınca kaldırılma kaydı ile yapılan Kültürpark'ın doğal ve mimari yapısına en büyük zararı veren bu yapılar acilen s k lerek alandan çıkarılmalıdır. Boşalan alanda neler yapılacağı üzerine önerimiz asgari yapılaşma ve yeşil alan yoğunluğu içerisinde açık spor alanları ve Kültürpark'ın tarihinde yer alan, kentlilere fidan,   ek ve benzeri bitkilerin dağıtılabileceği, Avrupa'daki örneklerine benzer biçimde içerisinde bir kafeteryanın bulunacağı bir seradır.

6-2- ESKİ ODALAR B RL ğ  PAVYONU B NASI

Bu pavyonlar yıkılarak yerleri Sergi Holleri maddesinde tarif edilen düzenlemeye katılmalıdır.

7-1- ADA GAZİNOSU BİNASI

Kültürpark'ın önemli eğlence mekanlarından biridir. 1938 tarihinde inşa edilmiş, 1958'de İzmir'in önemli mimarlarından Rıza Aşkan tarafından yenilenmiştir. Ancak uzun yıllar boyunca eklentiler ve bilinçsiz kullanım nedeni ile oldukça yıpranmış, tanınmaz hale gelmiştir. Yapı mutlaka aslına uygun olarak restore edilmeli, kentlilere nitelikli hizmet sunacak ve özgün kimliğine zarar vermeyecek bir işletme modeline kavuşturulmalıdır.

7-2- GÖL GAZİNOSU BİNASI

Kültürpark'ın önemli eğlence mekanlarından biridir. 1938 tarihinde inşa edilmiştir. Ancak uzun yıllar boyunca eklentiler ve bilinçsiz kullanım nedeni ile oldukça yıpranmış, tanınmaz hale gelmiştir. Yapı mutlaka aslına uygun olarak restore edilmeli, kentlilere nitelikli hizmet sunacak ve özgün kimliğine zarar vermeyecek bir işletme modeline kavuşturulmalıdır.

7-3- DAĞ GAZİNOSU BİNASI

Yapı yenilenerek daha iyi bir işletme anlayışı ile nitelikli yeme-içme mekanı olarak korunmalıdır.

7-4- KÜBANA RESTORAN BİNASI

Yapı ve eklentileri kaldırılarak bulunduğu alan ağaçlandırılmalıdır.

7-5- GOLF GAZİNOSU BİNASI

Yapı ve eklentileri kaldırılarak bulunduğu alan ağaçlandırılmalıdır. Mini golf alanı olarak yeniden düzenlenebilir.

7-6- MOGAMBO KAFE BİNASI

Kültürparkın eski yapılarından biri olup, restorasyonu yapılarak, kafe, restoran vb. işlevle korunmalıdır.

7-7- LUNAPARK ve İDARE BİNASI

Lunaparkın şu anki durumu oldukça sorunludur. Güvenlik sorunu, çağdışı işletme anlayışı, çevresine görsel ve işitsel olarak verdiği aşırı rahatsızlık bu alanın mutlaka dönüştürülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Lunapark başta olmak üzere Kültürpark'ta yüksek sesli müzik yayını yapılan ve gürültü kirliliğine yol açan tüm mekanlarda bu yayınlar kesin ve tavizsiz bir şekilde engellenmelidir.

Lunapark'ın Kültürpark'ın önemli bir parçası olması nedeni ile tamamen kaldırılması doğru olmayacaktır. Bu bağlamda mevcut eğlence araçlarından sadece dönme dolap korunarak diğer alanlar yeni bir eğlence anlayışı ve işletme modeli ile dönüştürülmesi gerekmektedir.

8-1- GÖL

Kültürpark'ın önemli alanlarından biri olan göl korunmalıdır. Ancak mutlaka temizlenmeli ve kano ve benzeri su sporlarının yapılabileceği daha çağdaş bir işletim modeli ile kullanılmalıdır.

8-2- KASKATLI HAVUZ

Kaskatlı Havuz iki yanındaki Kadın Heykelleri ile birlikte Kültürpark'ın simge eserlerinden biridir ve özgün haliyle korunmalıdır. 1953 tarihli havuzun tasarımı Uralı Mimar Hasan Mutafoğlu'na aittir.

8-3- UZUN HAVUZ

Aslına uygun biçimde restorasyonu yapılarak korunmalıdır.

8-4- YUNUSLU HAVUZ

Havuz ve heykeller şu anda bir döner kavşak adası içerisinde. Araç yolları iptal edilip çevresi peyzaj düzenlemeleri ile zenginleştirilerek korunabilir.

8-5- DAİRESEL HAVUZ

Lunapark girişinde bulunan dairesel formdaki havuz korunabilir.

8-6- ÇEŞME

Tasarımı Mimar Bedri Kökten'e ait     me 1967 tarihli dir.  zg n hali ile korunmalıdır. Kültürpark'ta insanların temiz, ücretsiz içme suyuna erişimini arttırmak için   renci yarışmaları veya tasarım  alı tayları ile elde edilecek nitelikli tasarımlara sahip     me sayısı arttırılabilir.

9-1- PALMİYE KORUSU

Palmiye ağaçlarının yoğun olarak bulunduğu bölgedir. Ağaçlar korunmalıdır. Bakımları yapılarak koruluk zenginleştirilmelidir.

9-2- KÜLTÜRPARK GÜL BAHÇESİ

Kültürpark Gül Bahçesi bulunduğu bölgede zenginleştirilerek korunmalıdır.

9-3- HALİKARNAS BALIKÇISI BİTKİLİĞİ

Kültürparkın bitkilendirilmesinde büyük katkısı olan Halikarnas Balıkçısının anısına Montrö Kapısı girişinin yan tarafında büstünün yer aldığı alanda Halikarnas Balıkçısı Bitkiliği oluşturulmuştur. 2001 yılında oluşturulan bitkilik korunarak zenginleştirilmelidir.

10-1- YERALTI OTOPARKI

İnşa süreci tartışmalı ve bugün de Kültürpark'a olumsuz etkisi olan yeraltı otoparkının üzerinde derin köklü ağaçların yetiştirilmesi mümkün olamamaktadır. Bu nedenle yeraltı otoparkının üstü çim alan olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu ölçekteki çim alanlar yoğun bir sulama dolayısıyla tatlı su kaybına neden olmaktadır. Yeraltı otoparkının üstünde ağaçlandıramayan alanların uygun yerlerinde ve sınırlı sayıda halı sahalar, basketbol ve tenis kortları gibi altyapı gerektirmeyen tesislerin asgari yapılaşma ile toplanması, diğer alanlardaki halı saha ve kortların yıkılarak bulundukları alanların ağaçlandırılması önerilmektedir.

Kültürpark'ın araç trafiğinden tamamen arındırılması zorunludur. Bu nedenle yeraltı otoparkının araç giriş çıkışının Kültürpark dışından yeraltına alınması için çalışma yapılmalıdır.

10-2- TRAFİ MERKEZİ

Kültürparktan fuar işlevi çıktığına göre alanın enerji ihtiyacı gözden geçirilerek uygun boyutlara getirilebilir. Mümkünse yeraltına alınmalıdır.

10-3- BETON, ASFALT VE BETON PARKE ZEMİNLER

Kültürpark geçmişte fuar işlevinin gereği olarak yapılmış olan asfalt, beton parke ve benzeri yüzeylerden ve malzemeden mutlaka arındırılmalıdır. Yürüme yolları tozumayan, suyu emen sıkıştırılmış toprağa dönüştürülmelidir. Sirkülasyon aksları araç değil yaya hareketlerine göre planlanmalı, sadece asgari düzeyde, acil durum (Ambulans-Polis-İtfaiye vb) araçlarının girecekleri alanlar oluşturulacak acil durum senaryoları çerçevesinde sıkıştırılmış toprakla araç trafiğine göre planlanabilir.

11-1- KÜLTÜRPARKIN DUVARLARI

Kültürpark'ın karakterinin bir parçası dış duvarlarıdır. Duvarların örüldüğü taşların yangın yerindeki yıkıntılardan devşirildiği dolayısıyla tarihi değeri olduğu ve yine duvarların kaldırılması halinde floranın ciddi zarar görebileceği endişesi ve güvenliğine katkısı nedeni ile duvarların korunması gerekir. Duvarlar korunarak restore edilmeli, eklentilerden temizlenmelidir.

12-1- ATATÜRK İNÖNÜ HEYKELİ

Lozan kapısı girişi karşısında kaskatlı havuz aksında Atatürk ve İnönü'nün konuşmasını canlandıran heykel 26 ağustos 1991 tarihinde açılmıştır. Heykeltıraş Tankut Öktem'in eseridir. Heykellerin bulunduğu bölgede öncesinde farklı heykeller ve peyzaj düzenlemeleri bulunmakla birlikte güncel kompozisyon kentlilerce benimsenmiş ve bellekte yer edinmiştir. Dolayısıyla bu hali ile korunmalıdır.

12-2- KASKATLI HAVUZ GENÇ KADIN HEYKELLERİ

Kültürpark Kaskatlı Havuz'un iki yanında çağdaş anlayışı yansıtan iki kadın heykeli biri heykeltıraş Şadi Çalık ve diğeri heykeltıraş Turgut Pura tarafından yapılmıştır. 1953 yılında yapılmış olan heykellerin restorasyonu yapılıp korunmalıdır.

12-3- KÜLTÜRPARK BEHÇET UZ HEYKELİ

Kültürpark Dokuz Eylül Kapısı girişinin sağ tarafında Kültürpark'ın kurucusu Behçet Uz'un Kültürpark'ta yapmış olduğu bir söyleşi fotoğrafından esinlenerek yapılmış heykeli yer almaktadır. Belediye Başkanı ve Kültürpark'ın kurucusu Behçet Uz heykeli heykeltıraş Cengiz Çekil'in eseridir. Kitabesinde " İzmir'i bir Ege ve Akdeniz kenti haline getirmesi nedeniyle Atatürk'ün "İzmir'i yeniden yaratan adam" ifadesi bulunmaktadır. Heykel korunmalıdır daha görünür bir yer seçimi yapılabilir.

12-4- KÜLTÜRPARK HALİKARNAS BALIKÇISI (CEVAT ŞAKİR KABAAĞAÇLI) BÜSTÜ

Kültürpark'ın ağaçlandırılması sürecinin önemli bir aktörü olan Halikarnas Balıkcısının anısına yaptırılmış olan büstü heykeltıraş Bihrat Mavitan'ın eseridir. 2000 yılında Montrö kapısı girişinin sağ yanına Balıkçı'nın adını taşıyan bitkiliğe yerleştirilmiştir. Yerinde korunmalıdır.

12-5- KÜLTÜRPARK NAZİM HİKMET HEYKELİ

Heykeltıraş Tankut Öktem'in eseri olup Kültür Bakanlığı tarafından yaptırılmıştır. 2002 yılında Kültürparka yerleştirilmiştir. Ülkemizde kamu alanına konan ilk Nazım Hikmet Heykeli olması nedeniyle özel bir değeri vardır. Dönemin koşulları nedeniyle provakatif gelişmelerin önlenmesi için güvenli bir alana konması amaçlanmış bu nedenle Kültürpark İzmir Sanat Merkezi yanı seçilmiştir. Heykelin kaidesinde Kurtuluş Savaşı Destanından (İzmir Kordonu ifadesi geçen) bir bölüm yer almaktadır. Heykelin yanbaşıında Nazımın şiirinden esinlenilerek bir çınar ağacı dikilmiştir. Heykel yerinde korunmalıdır.

12-6- EMEKÇİ ATLAR HEYKELİ

Kültürpark'ın tarihiyle ilgili en önemli heykellerden biri olan Emekçi Atlar Heykeli heykeltıraş Şadi Çalık'ın ilk heykeli olarak 1940 yılında yapılmıştır. Yangın sonrası Kültürpark alanındaki molozların kaldırılması ve inşaatı çalışmalarında kullanılan ve bu sürede hayatını kaybeden 168 atın hatırasına yapılmıştır. Mutlaka korunmalıdır.

12-7- KÜLTÜRPARK ANI YAZITLARI

Kültürpark Lozan kapısından girişte sol tarafta çim alan içerisinde mermer yazıtlar. İsmet İnönü'nün Kültürpark açılışı söylevini içeren ve dönemin merkezi yönetiminin Kültürparka ve Fuar işlevine bakışını yansıtmaları açısından önemli bir belgedir. Korunarak daha görünür olması sağlanmalıdır.

12-8- İSMET İNÖNÜ BÜSTÜ

Yerinde korunmalıdır.

12-9- NEJAT UYGUR BÜSTÜ

Kültürparkta Enternasyonal Fuar dönemlerinde uzun yıllar tiyatro yapan simge sanatçılardan olan Nejat Uygur büstü 1993 yılında Celal Atik Spor salonu karşısına yerleştirilmiştir. Büst yerinde korunmalıdır.

KÜLTÜRPARK HAKKINDA KAYNAKÇA

Kitap

PASİN, B. , KILINÇ, K. , YILMAZ, A. , (derleyenler), 2015, Kültürpark'ın Anımsa(ma)dıkları, İletişim Yayınları.

Makaleler

Ege Mimarlık 1991/1 "Kültürpark"

KARASLAN M. KOCAGÖZ Ş. GÜNDAY M. Ege Mimarlık 1991/2 "Kültürpark"

GÜNDÜZ O. Ege Mimarlık 1991/2 "Kültürpark mı Fuar mı?",

YÖNETİM KURULU Ege Mimarlık 1991/2 "Kültürpark Üzerine"

KAYIN E. Ege Mimarlık 2016/94 "İzmir Enternasyonal Fuarı ve Kültürpark İçin Bir Koruma Çerçevesi: Modern Miras, Kültürel Peyzaj ve Hafıza Temelli İrdelemeler"

Raporlar ve Açıklamalar

1990 Mimarlar Odası İzmir Şubesi Kültürpark Raporu

2014 Mimarlar Odası İzmir Şubesi Kültürpark Raporu

2014 TMMOB İKK Basın Açıklaması

2016 Mimarlar Odası İzmir Şubesi Kültürpark Raporu

2016 TMMOB İKK Kültürpark Projesi Raporu

2016 TMMOB İKK Basın Açıklaması

2016 Kültürpark Platformu Zorunlu Basın Açıklaması

2018 Kültürpark Çalıştay Basın Açıklaması

2018 Kültürpark Çalıştay Sonuç Raporu

İnternet sitesi

www.kulturparkizmir.org